

ЗАВОД ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ ЧАЧАК

ЦЕНТАР ЗА ХИГИЈЕНУ И ХУМАНУ ЕКОЛОГИЈУ
32000 Чачак, Веселина Миликића бр. 7
Тел: *381 32 310 345, Тел/факс: *381 32 325 019
E-mail: hiqijena@zdravljecacak.org
ПИБ: 101120720; М.Б. 7271735; Т.Р. 840-243667-22

Број: 215/5086

Датум: 03.01.2017.

ИЗВЕШТАЈ О КОНТРОЛИ КВАЛИТЕТА ВОДЕ У РЕКАМА ЗАПАДНОЈ МОРАВИ, КАМЕНИЦИ И ЧЕМЕРНИЦИ У 2017. ГОДИНИ

ЧАЧАК
2018. год

На основу обавеза из Уговора бр 3574/17 , закљученим са Градом Чачком, Центар за хигијену и хуману екологију Завода за јавно здравље Чачак, пратио је квалитет воде у рекама: Западној Морави, Каменици и Чемерници у циљу утврђивања степена загађености ових водотокова.

Узорковања воде су обављана на следећим контролним местима:

Западна Морава:

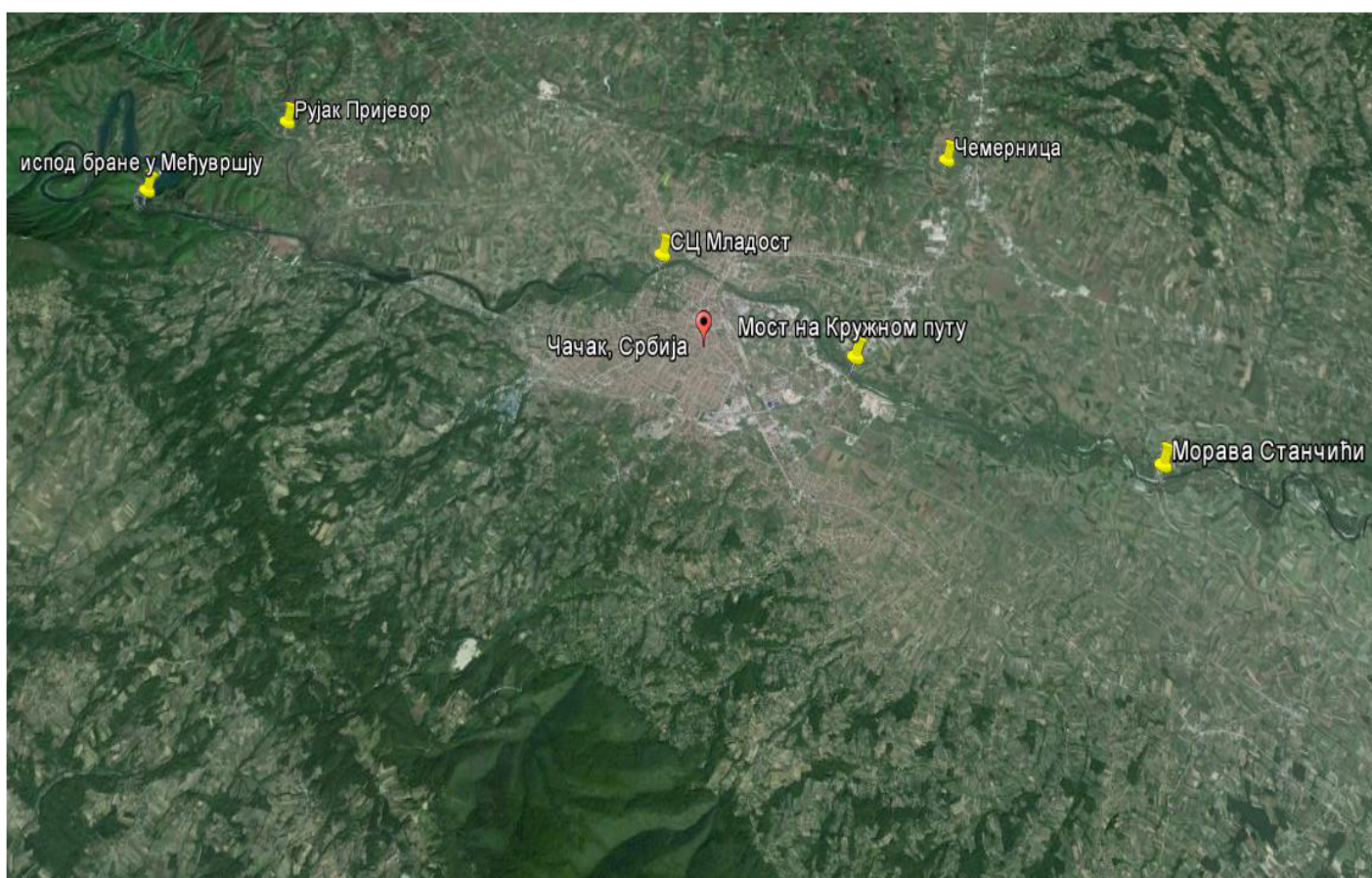
- 500 m испод бране у Међувршју
- код рекреативног центра "Младост"
- код моста на обилазном путу
- код viseћег моста у Станчићима

Каменица:

- "Рујак" у Пријевору

Чемерница:

- Код железничког моста у Прељини

	МЕСТО УЗОРКОВАЊА	КОРДИНАТЕ	
Река Западна Морава	500 m испод бране Међувршје	43° 54' 26,82"	20° 13' 54,48"
Река Западна Морава	Код СЦ Младост	43° 53' 57,59"	20° 20' 28,0"
Река Западна Морава	Код моста на Кружном путу	43° 53' 07,61"	20° 22' 47,77"
Река Западна Морава	Код viseћег моста у Станчићима	43° 52' 15,94"	20° 26' 08,59"
Река Чемерница	Прељина - Каскада	43° 54' 58,96"	20° 24' 02,89"
Река Каменица	Рујак Пријевор	43° 55' 15,71"	20° 15' 36,93"

Законски прописи

Оцена квалитета речних вода рађена је у складу са следећим законским прописима:

Законом о водама (Сл. Гл. РС бр 30/2010),

Одлуком о утврђивању пописа вода I реда (Сл. Гл. РС бр 83/2010),

Правилником о утврђивању водних тела површинских и подземних вода (Сл. Гл. РС бр 96/2010),

Правилником о референтним условима за типове површинских вода (Сл. Гл. РС бр.67/2011),

Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода (Сл. Гл. РС бр 74/2011),

Уредбом о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање (Сл. Гл. РС бр 50/2012),

Лабораторијским испитивањима су контролисани физичко-хемијски и микробиолошки и показатељи загађења наведених водотокова.

При узорковању воде, нису праћени хидролошки параметри, као што је величина протока на одређеном профилу.

Узорковање и лабораторијска испитивања површинских вода вршена су сваки други месец (6 x годишње) , при чему се дошло до следећих података:

РЕКА ЗАПАДНА МОРАВА

По Одлуци о утврђивању пописа вода I реда (Сл. Гл. РС бр 83/2010), Западна Морава припада Осталим водотоцима.

Према Правилнику о утврђивању водних тела површинских и подземних вода (Сл. Гл. РС бр 96/2010), испитивани профил реке је дат у Прилогу 1. овог Правилника са следећим карактеристикама:

- редни број	<u>199;</u>
- назив водног тела :	<u>Западна Морава од ушћа Ибра до бране ХЕ Међувршје</u>
- назив водотока	<u>Западна Морава,</u>
- категорија водног тела	<u>река</u>
- дужина водног тела	<u>63,61 km</u>
- шифра водног тела	<u>ZMOR-2</u>
- водно подручје	<u>Морава</u>

Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода (Сл. Гл. РС бр 74/2011), у Прилогу 2 у коме су одређени типови припадајућих водних тела, Западна Морава је сврстана у Тип 2- велике реке, доминација средњег наноса, изузев река подручја Панонске низије

Западна Морава 500-м испод бране у Међувршју

1. На првом мерном месту, 500 м испод бране у Међувршју, Западна Морава је, на основу Уредбе о ГВ загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање Сл. Гл РС бр 50/2012) током 2017.године у односу на добијене вредности просечних годишњих концентрација одговарала **слабом еколошком статусу односно четвртој класи површинских вода** и то за параметар : фекални колиформи.

Појединачним мерењима (таб 2) је констатовано да је Западна Морава на овом контролном пункту у свим испитивањима одговарала умереном еколошком статусу и припадала је трећој класи, осим у децембру месецу када је припадала петој класи у односу на број укупних фекалних и колиформних бактерија.

Оцењен еколошки статус водних тела површинских вода приказује се бојама:

Оцена статуса	боја
одличан	
добар	
умерен	
слаб	
лош	

Таб 1- ПГК параметара еколошког статуса на локацији 500м испод бране у Међувршју

параметар	ПГК (просечна годишња концентрација)	МДК За I класу	МДК За II класу	МДК За III класу	МДК За IV класу	МДК За V класу
рН	7,8	6,5-8,5	6,5-8,5	6,5-8,5	6,5-8,5	<6,5 >8,5
Растворени кисеоник mg/l	8,7	8,5	7	5	4	<4
БПК5 mg/l	2,5	1,8	4,5	7	25	>25
ТОС mg/l	3,8	2	5	15	50	>50
Амонијум јон mg/l	0,3	0,05	0,1	0,6	1,5	>1,5
нитрат mg/l	2,1	1,5	3	6	15	>15
ортофосфати mg/l	0,03	0,02	0,1	0,2	0,5	>0,5
Укупни фосфор mg/l	0,04	0,05	0,2	0,4	1	>1
хлориди mg/l	9,1	50	100	150	250	>250
Укупни колиформи	78 400	500	10 000	100 000	1 000 000	>1 000 000
Фекални колиформи	37 040	100	1000	10 000	100 000	>100 000
Цревне ентерококе	170	.200	400	4 000	40 000	>40 000

**Таб 2 Резултати лабораторијских испитивања током 2017.године
(500 m испод бране у Међувршју)**

параметар	01/02/17	03/04/17	12/06/17	02/08/17	04/10/17	06/12/17
рН	7,7	7,8	7,8	7,8	7,8	7,9
Растворени кисеоник mg/l	11,0	8,6	7,3	7,0	8,0	10,6
БПК5 mg/l	3	2	4	4	1	1
ХПК mg/l	7	4,5	8,6	9,9	<5	<5
ТОЦmg/l	7,2	<1	<1	15,6	<1	<1
Укуп. Азот mg/l	3,3	2,1	1,8	3,3	4,3	1,8
Амонијум јон mg/l	0,5	0,2	0,1	0,2	0,3	0,3
нитрат mg/l	2,9	1,8	1,2	2,2	3,3	1,2
нитрити	0,03	0,06	0,05	0,06	0,1	0,02
ортофосфати mg/l	0,04	0,04	0,05	0,02	0,02	0,03
Укупни фосфор mg/l	0,05	0,05	0,06	0,03	0,03	0,04
хлориди mg/l	9,7	6,9	6,1	9,7	12,4	9,7
сулфати mg/l	26,8	18	16	26,6	34	15,7
електропрово дљивост	397	325	323	386	442	307
гвожђе µg/l	80	210	300	90	70	140
Феноли µg/l	<1	<1	<1	<1	<1	<1
Суспен. Матер. mg/l	18	18	14	20	22	24
Хром µg/l	<10	<10	<10	<10	<10	<10
бакар µg/l	12	11	13	5	6	5
Цинк µg/l	12	9	7	4	4	5
Манган µg/l	21	56	82	56	28	18
Арсен µg/l	<1	1	1	1	1	1
Укупни колиформи	4 250	3 700	10 550	13 250	5 450	433 200
Фекални колиформи	2 600	2050	<500	<500	<500	217 600
Цревне ентрококе	740	80	<40	40	80	80

Западна Морава код рекреационог центра

Као што се из приложене табеле види, Западна Морава је на другом мерном месту (код рекреационог центра „ Младост“) током 2017.године у свим испитивањима била умереног еколошког статуса и припадала је трећој класи река, осим у децембру месецу када је припадала петој класи и имала лош еколошки статус , у односу на параметре: број укупних фекалних и колиформних бактерија.

На основу добијених просечних годишњих концентрација, а за параметар фекални колиформи на овом мерном месту је река Западна Морава одговарала **слабом еколошком статусу** и припадала је четвртој класи површинских вода.

Таб 3- (ПГК параметара еколошког статуса) код рекреационог центра „Младост“

параметар	ПКГ(просечна годишња концентрација)	МДК За I класу	МДК За II класу	МДК За III класу	МДК За IV класу	МДК За V класу
рН	7,9	6,5-8,5	6,5-8,5	6,5-8,5	6,5-8,5	<6,5 >8,5
Растворени кисеоник mg/l	9,4	8,5	7	5	4	<4
БПК5 mg/l	2,8	1,8	4,5	7	25	>25
ТОС mg/l	3,5	2	5	15	50	>50
Амонијум јон mg/l	0,2	0,05	0,1	0,6	1,5	>1,5
нитрат mg/l	2,0	1,5	3	6	15	>15
ортофосфати mg/l	0,03	0,02	0,1	0,2	0,5	>0,5
Укупни фосфор mg/l	0,04	0,05	0,2	0,4	1	>1
хлориди mg/l	9,3	50	100	150	250	>250
Укупни колиформи	96 750	500	10 000	100 000	1 000 000	>1 000 000
Фекални колиформи	28 225	100	1 000	10000	100 000	>100 000
Цревне ентерококе	157	200	400	4 000	40 000	>40 000

Таб 4 Резултати лабораторијских испитивања током 2017. године (СЦ Младост)

параметар	01/02/17	03/04/17	12/06/17	02/08/17	04/10/17	06/12/17
рН	7,8	7,9	7,8	8,0	8,0	7,9
Растворени кисеоник mg/l	11,3	9,5	7,7	7,4	9,7	10,6
БПК5 mg/l	4	2	4	4	1	2
ХПК mg/l	7,2	<5	9,1	10,3	<5	5
ТОЦmg/l	6	<1	<1	15	<1	<1
Укуп. Азот mg/l	3,3	2,3	1,7	3,3	3,8	1,7
Амонијум јон mg/l	0,5	0,2	0,2	0,2	0,15	0,2
нитрат mg/l	2,9	1,9	1,2	2,2	3,0	1,1
нитрити	0,03	0,06	0,04	0,06	0,05	0,01
ортофосфати mg/l	0,04	0,02	0,05	0,02	0,02	0,03
Укупни фосфор mg/l	0,05	0,03	0,06	0,03	0,03	0,04
хлориди mg/l	10	7,6	6,5	10,8	12,4	8,3
сулфати mg/l	24,9	17,8	16,2	26,1	33,6	17,4
електропрово дљивост	421	330	325	390	450	303
гвожђе µg/l	60	150	220	50	60	130
Феноли µg/l	<1	<1	<1	<1	<1	<1
Суспен. Матер. mg/l	18	18	14	18	22	22
Хром µg/l	<10	<10	<10	<10	<10	<10
бакар µg/l	11	10	8	5	6	3
Цинк µg/l	11	8	7	3	3	3
Манган µg/l	21	32	47	32	19	16
Арсен µg/l	<1	<1	<1	1	1	1
Укупни колиформи	2 550	<500	8 750	6 700	2 050	559 950
Фекални колиформи	2050	<500	<500	500	<500	162 750
Цревне ентрококе	208	<40	252	<40	164	320

ЗАПАДНА МОРАВА КОД МОСТА НА КРУЖНОМ ПУТУ

На трећем мерном месту, код моста на кружном путу (Таб 5), због добијених вредности просечних годишњих концентрација за фекалне колиформне бактерије река је одговарала **слабом еколошком статусу или четвртој класи** површинских вода.

Појединачним испитивањима током године(Таб 6), Западна Морава је на овом мерном месту два пута (август и октобар месец) пута имала слаб еколошки статус и одговарала је IV класи површинских вода, 3 пута умерен еколошки статус што одговара III класи површинских вода и лош еколошки статус једанпут (децембар месец) и одговарала петој класи површинских вода.

Табела 5 (ПГК параметара еколошког статуса код моста на кружном путу)

параметар	ПКГ(просечна годишња концентрација)	МДК За I класу	МДК За II класу	МДК За III класу	МДК За IV класу	МДК За V класу
рН	7,95	6,5-8,5	6,5-8,5	6,5-8,5	6,5-8,5	<6,5 >8,5
Растворени кисеоник mg/l	9,9	8,5	7	5	4	<4
БПК5 mg/l	2,2	1,8	4,5	7	25	>25
ТОС mg/l	4	2	5	15	50	>50
Амонијум јон mg/l	0,3	0,05	0,1	0,6	1,5	>1,5
нитрат mg/l	2,1	1,5	3	6	15	>15
ортофосфати mg/l	0,03	0,02	0,1	0,2	0,5	>0,5
Укупни фосфор mg/l	0,04	0,05	0,2	0,4	1	>1
хлориди mg/l	9,8	50	100	150	250	>250
Укупни колиформи	109 617	500	10 000	100 000	1 000 000	>1 000 000
Фекални колиформи	42 242	100	1000	10000	100 000	>100 000
Цревне ентерококе	2 753	200	400	4000	40000	>40000

Таб 6 Резултати лабораторијских испитивања током 2017.године (3. Морава код моста на кружном путу)

параметар	01/02/17	03/04/17	12/06/17	02/08/17	04/10/17	06/12/17
рН	7,8	8,0	7,9	8,0	7,9	8,1
Растворени кисеоник mg/l	12,5	11,4	8,8	8,5	7,2	10,8
БПК5 mg/l	2	1	4	4	1	1
ХПК mg/l	6,4	<5	8,1	14	<5	<5
ТОЦmg/l	9	<1	<1	15,7	<1	<1
Укуп. Азот mg/l	3	2,4	2,2	2,3	4,0	1,7
Амонијум јон mg/l	0,4	0,2	0,08	0,7	0,2	0,2
нитрат mg/l	3,0	2,0	1,5	2,1	3,1	1,2
нитрити	0,05	0,05	0,05	0,05	0,08	0,01
ортофосфат и mg/l	0,03	0,02	0,05	0,03	0,02	0,03
Укупни фосфор mg/l	0,05	0,03	0,06	0,04	0,03	0,04
хлориди mg/l	9,3	8,6	7,2	12,6	13,1	8,3
сулфати mg/l	28,4	17,6	18,7	25,7	35,7	16,1
електропров одљивост	419	339	353	410	462	309
гвожђе µg/l	60	110	280	290	60	120
Феноли µg/l	<1	<1	<1	<1	<1	<1
Суспен. Матер. mg/l	18	20	12	24	22	24
Хром µg/l	<10	<10	<10	<10	<10	<10
бакар µg/l	11	11	6	9	9	5
Цинк µg/l	9	5	4	31	6	6
Манган µg/l	17	19	39	29	54	11
Арсен µg/l	<1	<1	1	1	1	1
Укупни колиформи	4 900	5 450	10 650	306 550	40 450	289 700
Фекални колиформи	3 150	1 000	1 550	124 050	16 550	107 150
Цревне ентерококе	1 124	164	80	13 200	1 828	120

Западна Морава код viseћег моста у Станчићима

4. Код viseћег моста у Станчићима, (Таб 7) Западна Морава је, у односу на добијене вредности просечних годишњих концентрација за укупне колиформе и фекалне колиформе , одговарала **слабом еколошком статусу или четвртој** класи површинских вода. .

Табела 7 ПГК параметара еколошког статуса код viseћег моста у Станчићима

параметар	ПГК (просечна годишња концентрација)	МДК За I класу	МДК За II класу	МДК За III класу	МДК За IV класу	МДК За V класу
pH	8,0	6,5-8,5	6,5-8,5	6,5-8,5	6,5-8,5	<6,5 >8,5
Растворени кисеоник mg/l	10,0	8,5	7	5	4	<4
БПК5 mg/l	3	1,8	4,5	7	25	>25
ТОС mg/l	4,8	2	5	15	50	>50
Амонијум јон mg/l	0,5	0,05	0,1	0,6	1,5	>1,5
нитрат mg/l	1,9	1,5	3	6	15	>15
ортофосфати mg/l	0,06	0,02	0,1	0,2	0,5	>0,5
Укупни фосфор mg/l	0,07	0,05	0,2	0,4	1	>1
хлориди mg/l	11,7	50	100	150	250	>250
Укупни колиформи	279 058	500	10 000	100 000	1 000 000	>1 000 000
Фекални колиформи	69 400	100	1 000	10 000	100 000	>100 000
Цревне ентрококе	11 297	200	400	4000	40000	>40000

Појединачним испитивањима током 2017.године констатовано је да је статус реке на овом профилу фебруара, априла, августа и октобра био слаб, по чему је била сврстана у категорију река четврте класе, а у децембру месецу лош и одговрала петој класи површинских вода.

Параметри због којих је река била слабог и лошег еколошког статуса су пре свега показатељи микробиолошког оптерећења (укупни и фекални колиформи)

**Таб 8 Резултати лабораторијских испитивања током године
Западна Морава у Станчићима**

параметар	01/02/17	03/04/17	12/06/17	02/08/17	04/10/17	06/12/17
рН	7,8	8,2	7,9	8,1	8,0	8,1
Растворени кисеоник mg/l	12	11,7	8,2	8,4	9,2	10,8
БПК5 mg/l	5	1	5	4	2	1
ХПК mg/l	11	5,6	8,9	9,6	9,4	<5
ТОЦ mg/l	9,5	<1	<1	15,9	3,2	<1
Укуп. Азот mg/l	3,6	2,8	2,2	2,5	3,7	2,2
Амонијум јон mg/l	1,1	0,2	0,3	0,2	0,8	0,3
нитрат mg/l	2,8	1,8	1,3	1,8	2,5	1,3
нитрити	0,04	0,08	1,3	0,12	0,14	0,03
ортофосфат и mg/l	0,09	0,03	0,06	0,03	0,09	0,05
Укупни фосфор mg/l	0,1	0,04	0,07	0,04	0,12	0,06
хлориди mg/l	15,5	8,6	7,2	12,2	16,6	10,4
сулфати mg/l	32,9	19,2	17,2	25,5	37,5	18,7
електропров одљивост	494	361	348	404	491	335
гвожђе µg/l	340	140	250	170	350	220
Феноли µg/l	1	<1	<1	<1	<1	<1
Суспен. Матер. mg/l	22	22	16	20	28	16
Хром µg/l	<10	<10	<10	<10	<10	<10
бакар µg/l	9	8	12	6	9	5
Цинк µg/l	127	8	13	11	38	22
Манган µg/l	34	22	27	20	31	19
Арсен µg/l	2	2	2	1	3	2
Укупни колиформи	130 650	26 400	81 200	72 500	153 800	1 209 800
Фекални колиформи	83 200	11 400	13 600	16 150	109 350	182 700
Цревне ентерококе	44 796	1 420	2 480	208	18 444	432

РЕКА КАМЕНИЦА

По Одлуци о утврђивању пописа вода I реда (Сл. Гл. РС бр 83/2010), река Каменица припада Осталим водотоцима.

Према Правилнику о утврђивању водних тела површинских и подземних вода (Сл. Гл. РС бр 96/2010), испитивани профил реке је дат у Прилогу 1. овог Правилника са следећим карактеристикама:

- редни број 220;
- назив водног тела : Каменица
- назив водотока Каменица,
- категорија водног тела река
- дужина водног тела 37,76 км
- шифра водног тела КАМ
- водно подручје Морава

Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода (Сл. Гл. РС бр 74/2011), у Прилогу 2 у коме су одређени типови припадајућих водних тела, Каменица је сврстана у Тип 3-мали и средњи водотоци, надморске висине до 500 m, доминација крупне подлоге.

Током 2017. године испитивања квалитета реке Каменице су вршена 6 пута на једном мерном месту . На приложеној табели (Таб 10) приказани су добијени резултати свих лабораторијских испитивања на основу чега се може закључити следеће:

река Каменица је у току године била одличног еколошког статуса 1 пут , када је припадала I класи површинских вода, доброг еколошког сататуса 4 пута, када је припадала II класи површинских вода; а умерен еколошки статус и припадност III класи река констатован је у 1 испитивању током децембра 2017. године.

Табела 9 ПГК параметара еколошког статуса реке Каменице

параметар	ПГК(просечна годишња концентрација)	МДК За I класу	МДК За II класу	МДК За III класу	МДК За IV класу	МДК За V класу
рН	8,3	6,5-8,5	6,5-8,5	6,5-8,5	6,5-8,5	<6,5 >8,5
Растворени Кисеоник mg/l	10,1	8,5	7	5	4	<4
БПК5 mg/l	1,7	1,5	4	7	25	>25
ТОС mg/l	0,7	2	6	15	50	>50
Амонијум јон mg/l	0,08	0,05	0,1	0,6	1,5	>1,5
нитрат mg/l	0,2	1,5	3	6	15	>15
ортофосфати mg/l	0,03	0,02	0,1	0,2	0,5	>0,5
Укупни фосфор mg/l	0,02	0,05	0,2	0,4	1	>1
хлориди mg/l	7,5	50	100	150	250	>250
Укупни колиформи	6 975	500	10000	100 000	1 000 000	> 1 000 000
Фекални колиформи	500	100	1 000	10 000	100 000	>100 000
Цревне ентрококе	47	200	400	4 000	40 000	>40 000

Упоређујући добијене вредности просечних годињих концентрација (ПГК) параметара еколошког статуса са МДК за класе овог типа водотокова (Таб 9) дошло се до следећих података :

Река Каменица је према ПГК за амонијум јон, ортофосвати и укупни колиформи током године одговарала **добром еколошком статусу или другој класи река**

Таб 10 Резултати лабораторијских испитивања током године реке Каменице

параметар	01/02/17	03/04/17	12/06/17	02/08/17	04/10/17	06/12/17
рН	8,1	8,4	8,3	8,2	8,4	8,3
Растворени кисеоник mg/l	12,6	10,4	8,7	7,5	10,0	11,7
БПК5 mg/l	<1	1	3	4	<1	2
ХПК mg/l	<5	6,4	10,8	9,7	<5	8,2
ТОЦmg/l	<1	<1	<1	4,1	<1	<1
Укуп. Азот mg/l	1,5	0,9	0,8	0,7	0,7	1,4
Амонијум јон mg/l	0,1	0,03	0,03	0,1	0,1	0,1
нитрат mg/l	1,2	<1	<1	<1	<1	<1
нитрити	<0,005	<0,005	0,01	0,01	<0,005	<0,005
ортофосфат и mg/l	0,01	<0,005	0,02	0,02	0,01	<0,005
Укупни фосфор mg/l	0,02	0,01	0,03	0,03	0,02	0,01
хлориди mg/l	7,2	6,2	7,2	9,7	9,7	<5
сулфати mg/l	14,2	15,8	15,5	17,7	21,7	13
електропров одљивост	485	459	463	517	519	291
гвожђе µg/l	50	50	50	50	50	70
Феноли µg/l	<1	<1	<1	<1	<1	<1
Суспен. Матер. mg/l	16	16	14	18	24	16
Хром µg/l	<10	<10	<10	<10	<10	<10
бакар µg/l	<3	5	8	13	8	5
Цинк µg/l	5	4	3	3	2	10
Манган µg/l	5	4	11	19	6	4
Арсен µg/l	1	1	1	2	2	1
Укупни колиформи	<500	<500	2 050	8 050	2 600	28 150
Фекални Колиформи	<500	<500	<500	<500	500	500
Цревне ентрококе	<40	<40	<40	80	<40	<40

РЕКА ЧЕМЕРНИЦА

По Одлуци о утврђивању пописа вода I реда (Сл. Гл. РС бр 83/2010), река Чемерница припада Осталим водотоцима.

Према Правилнику о утврђивању водних тела површинских и подземних вода (Сл. Гл. РС бр 96/2010), испитивани профил реке је дат у Прилогу 1. овог Правилника са следећим карактеристикама:

- редни број 221;
- назив водног тела : Чемерница од ушћа у Западну Мораву до ушћа Дичине
- назив водотока Чемерница,
- категорија водног тела значајно измењено водно тело
- дужина водног тела 6,04 км
- шифра водног тела СЕМ-1
- водно подручје Морава

Правилником о параметрима еколошког и хемијског статуса површинских вода и параметрима хемијског и квантитативног статуса подземних вода (Сл. Гл. РС бр 74/2011), у Прилогу 2 у коме су одређени типови припадајућих водних тела, Каменица је сврстана у Тип 3-мали и средњи водотоци, надморске висине до 500 m, доминација крупне подлоге.

На приложеној табели (Таб 11) дате су вредности са ПГК карактеристичних параметара са МДК за категорије овог типа површинских вода.

Према добијеним резултатима испитивања (ПГК), у односу на број укупних колиформних и фекалних колиформних бактерија, река Чемерница је на овом мерном месту била **лошег еколошког потенцијала** и одговарала је **петој класи** водних тела.

Појединачним мерењима током године (Таб. 12), дошло се до података да је на овом мерном месту еколошки потенцијал реке 2 пута био слаб, и река је одговарала четвртој класи, 3 пута је био умерен (трећа класа) и 1 пута лош (пета класа) измењеног водног тела.

Табела 11 ПГК параметара еколошког потенцијала реке Чемернице

параметар	ПГК(просечна годишња концентрација)	МДК За I класу	Границе између класа еколошког потенцијала		
			II - III	III - IV	IV - V
рН	8,2	6,5-8,5	6,5-8,5	6,5-8,5	<6,5 >8,5
Растворени Кисеоник mg/l	10,25	8,5	7	5	4
БПК5 mg/l	3,2	1,5	4	6	25
ТОС mg/l	<1	2	5	7	50
Амонијум јон mg/l	0,3	0,05	0,1	0,8	1,5
нитрат mg/l	0,9	1,5	3	6	15
ортофосфати mg/l	0,06	0,02	0,05	0,1	0,5
Укупни фосфор mg/l	0,2	0,05	0,1	0,4	1
хлориди mg/l	20,8	100	50	100	250
Укупни колиформи	209 408	500	10 000	100 000	1 000 000
Фекални колиформи	121 125	100	1000	10 000	100 000
Цревне ентерококе	770	40	400	4000	40 000

Таб 12 Резултати лабораторијских испитивања током године реке Чемернице

параметар	01/02/17	03/04/17	12/06/17	02/08/17	04/10/17	06/12/17
pH	8,0	8,4	8,3	8,1	8,3	8,2
Растворени кисеоник mg/l	12,2	11,7	9,5	7,0	10,0	11,1
БПК5 mg/l	3	2	5	6	2	1
ХПК mg/l	7,3	7,9	10,5	13	8,3	<5
ТОЦ mg/l	<1	<1	<1	<1	<1	<1
Укуп. Азот mg/l	2,3	1,3	1,5	1,9	2,2	1,7
Амонијум јон mg/l	1,2	0,07	0,04	0,1	0,1	0,4
нитрат mg/l	1,9	<1	<1	1,2	1,2	1,2
нитрити	0,05	0,06	0,03	0,02	0,04	0,04
ортофосфат и mg/l	0,1	0,04	0,15	0,3	0,02	0,08
Укупни фосфор mg/l	0,2	0,05	0,2	0,4	0,03	0,1
хлориди mg/l	19,3	13,8	18,7	29,5	23,5	20
сулфати mg/l	38,8	13,8	43,3	47,1	54,1	40,4
електропров одљивост	635	561	599	702	684	523
Гвожђе µg/l	60	150	70	150	60	100
Феноли µg/l	<1	<1	<1	<1	<1	<1
Суспен. Матер.	18	24	18	26	30	18
Хром µg/l	<10	<10	14	14	<10	<10
бакар µg/l	3	7	6	9	7	4
Цинк µg/l	5	5	5	10	5	6
Манган µg/l	47	22	26	86	18	18
Арсен µg/l	9	7	14	20	14	8
Укупни колиформи	22 850	1 550	7 800	13 450	1 000	>1 209 800
Фекални колиформи	17 950	<500	<500	<500	500	706 800
Цревне ентерококе	3 428	40	<40	80	164	864

ЗАКЉУЧАК

На основу добијених резултата лабораторијских испитивања загађујућих материја у површинским водама током 2017.године, може се констатовати да у рекама Западној Морави, Чемерници **није постигнут добар еколошки статус**.

За разлику од претходних година, када су на квалитет воде у рекама претежно утицали физичко- хемијски чиниоци и параметри карактеристични за ниске водостаје и повишене температуре воде, у 2017 године су на квалитет воде у рекама највећи утицај имали микробиолошки показатељи који су свакако и последица спирања терена и дотока загађења са површина као и утицаја фекалних отпадних вода.

Западна Морава

На основу просечних годишњих концентарација релевантних параметара Западна Морава је на сва четири мерна места (500 m испод бране у Међувршју, код СЦ” Младост” , код моста на кружном путу и код висећег моста у Станчићима) одговарала **слабом еколошком статусу** и припадала је **четвртој класи површинских вода**. Параметари који су били карактеристичан за одређивање категорије реке били су: амонијум јон, укупни колиформи, фекални колиформи и цревне ентерококе са концентрацијама вишим од максимално дозвољених за реке са добрим еколошким статусом.

Посматрајући статус реке Западне Мораве по месецима и по пунктовима констатовано је:

1. На првој локацији 500 m испод бране у Међувршју, река је константно била умереног еколошког статуса осим у децембру месецу када је статус био лош, што се одразило на ПГК (лош еколошки статус).
2. Код рекреационог центра „Младост“ је, такође, еколошки статус реке током свих испитивања био умерен, осим у децембру месецу када је статус био лош, што се одразило на ПГК (лош еколошки статус).
3. Код моста на кружном путу је Западна Морава била 3 пута умереног еколошког статуса, 2 пута слабог и у децембру лошег еколошког статуса
4. у Станчићима је еколошки статус био четири пута слаб, и једанпут лош.

Каменица

Еколошки потенцијал реке Каменице је доброг еколошког статуса за број укупних колиформних бактерија, што је побољшање у односу на стање у 2016. години.

Током године је река Каменица одговарала једанпут одличном, четири пута добром и једанпут умереном еколошком статусу.

Чемерница

Еколошки потенцијал реке Чемернице је као и у 2016. , током 2017. године такође био **лош**, а карактеристичан параметри са највишим концентрацијама који су утицали на квалитет овог водног тела бли су: укупни колиформи, фекални колиформи.

Појединачним испитивањима је констатовано да је током године еколошки потенцијал два пута био слаб, 3 пута умерен и једанпут лош.

Реке Западна Морава је током године сходно Уредби о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање (Сл. Гл. РС бр.50/2012) припадала класи и одговарала је слабом еколошком статусу, а река Чемерница лошем еколошком потенцијалу.

Према класификацији реке које припадају III класи(умерен еколошки статус) на основу граничних вредности елемената квалитета могу се користити у следеће сврхе: снабдевање водом за пиће уз примену комбинације коагулације, флокулације, филтрације и дезинфекције, за наводњавање, индустријску употребу (процесне и расхладне воде) и за купање и за рекреацију.

Реке које припадају IV класи(слаб еколошки статус) на основу граничних вредности елемената квалитета могу се користити у следеће сврхе: снабдевање водом за пиће уз примену третмана и унапређених метода третмана, наводњавање, индустријску употребу (процесне и расхладне воде).

Површинске воде које припадају петој класи (лош еколошки статус) не могу се користити ни у једну сврху.

Ипак се може закључити да је квалитет воде у реци Каменици био знатно бољи а за реку Западну Мораву и Чемерницу лошији у односу на квалитет 2016. године.

Заједничко за сва испитивања је да је највеће оптерећање река забележено током децембра месеца када је било и доста падавина и спирања са терена, као и то да је на квалитет свих река највише утицало фекално загађење (бактерије фекалног порекла).

Увођење ефикасног пречишћавања отпадних вода пре улива у реципијенте, је неопходно за побољшање квалитета воде у рекама на подручју Града Чачка.

НАЧЕЛНИК ЦЕНТРА ЗА ХИГИЈЕНУ
И ХУМАНУ ЕКОЛОГИЈУ

Др Милка Левајац, спец. хигијене